

Vážení studenti,

následující text obsahuje okruhy k problematice narušené komunikační oblasti. Nejedná se o kompletní studijní materiál.

Speciální pedagogika

NARUŠENÁ KOMUNIKAČNÍ SCHOPNOST

Klasifikace narušení komunikační schopnosti:

- 1. Vývojová nemluvnost (vývoj.dysfázie)
- 2. Získaná orgánová nemluvnost (afázie)
- 3. Získaná psychogenní nemluvnost (mutismus)
- 4. Narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie)
- 5. Narušení fluence (plynulosti) řeči (koktavost, brebtavost)
- 6. Narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie)
- 7. Narušení grafické stránky řeči
- 8. symptomatické poruchy řeči
- 9. Poruchy hlasu
- 10. Kombinované vady a poruchy řeči

Opožděný vývoj řeči:

- D nemluví ve 3 letech nebo mluví méně než ostatní.
- **Hledat příčiny** - vyloučit sluchovou vadu, poruchu intelektu, mluvních orgánů, akustickou dysgnózi (neschopnost zapamatovat si slova, porozumět smyslu slov)
- **Etiologie**: nepodnětné, nestimulující prostředí, citově deprivované D, dědičnost, nevyzrálost CNS, nedonošenost, předčasné nar., LMD.

Vývojová dysfázie:

- = **specificky narušený vývoj řeči**
- **Projevuje se**: neschopností či sníženou schopností D verbálně komunikovat, i když jsou dobré podmínky pro vytvoření řeči.
- **Zasahuje**: receptivní i expresivní složku řeči, výslovnost, gramatickou strukturu i slovní zásobu.
- = lehce unavitelní, narušení emocionality, motivace, zájmů.
- = ve škole - SPU (dyslexie, dysortografie).

Afázie:

- = centrální porucha řeči při orgánovém poškození CNS, na základě lokálních poškození mozku.
- = ztráta již nabyté schopnosti komunikovat (poškození dominantní hemisféry: nádory, úrazy, krvácení do mozku, intoxikace).
- Dětská afázie.

Neurotické a psychotické poruchy řeči:

- **Mutismus** (oněmění): ztráta artikulované řeči na podkladě silného psychického traumatu (úlek, šok, stres, vyčerpání).
 - Není poškození CNS.

- **Elektivní (selektivní) mutismus:** ztráta řeči - v určité situaci, určitém prostředí, na určitou osobu - trvání: nejméně jeden měsíc.
- D v období vstupu do školy

Koktavost a brebtavost:

- **Koktavost** (balbuties): syndrom komplexního narušení koordinace orgánů participujících na mluvení : nedobrovolné přerušování mluvení.
- Příčiny (dosud nespolehlivě stanoveny), vždy několik: dědičné dispozice, orgánové poruchy.
- Terapie: pouze potlačování příznaků.
- **Brebtavost** (tumultus sermonis): extrémně zrychlené tempo řeči - opakování, vynechávání slabik, narušeno dýchání, artikulace.
- Etiologie: nález na EEG (orgánový podklad), dědičnost, vliv prostředí.

Rinolalie a palatolalie:

- **Rinolalie** (huhňavost): porucha zvuku řeči, patologicky změněná nosovost
 - *Zavřená huhňavost* - patologicky snížená nosní rezonance
 - *Otevřená huhňavost* - patol.zvýšená nosní rezonance
- **Palatolalie:** na základě rozštěpu v orofacialní oblasti (rozštěp rtu, měkkého a tvrdého patra=VV)

Dyslalie a dysartrie:

- **Dyslalie** (patlavost): porucha artikulace, neschopnost používat některé hlásky.
 - d. hlásková, d. slabiková, d. slovní.
- Příčiny: poruchy sluchu, CNS, motor.neobratnost, nesprávný řečový vzor.
- **Dysartrie:** porucha artikulace jako celku při organickém poškození CNS. Narušen: proces respirace, fonace, zvuku řeči, dysprozodie - rytmu, melodie, tempa, přízvuku.
- **Anartrie** - úplná neschopnost artikulovat.
- U dětí s DMO.

Poruchy hlasu:

- organicky podmíněné (úrazy, obrny, nádory)
- funkční (nesprávně užívání hlasu)
- psychogenní (hlasové neurózy)
- **Etiologie:** dědičnost, porušení inervace svalstva hrtanu, nesprávně užívání hlasu, hlasová hygiena, oper.základy, vady sluchu, neurotické poruchy.
- Po léčbě následují hlasová cvičení vedená logopedem.

Symptomatické poruchy řeči:

- = symptomem jiného, dominantního postižení, onemocnění, poruchy.
- **Mentální postižení:**
 - dyslalie, huhňavost, brebtavost, echolálie, dysartrie
- **Zrakové postižení:**
 - opožděný vývoj řeči, dyslalie, verbalismus
- **Tělesné postižení:**
 - dysartrie
- **Sluchové postižení:**
 - dyslalie, dysfonie

Literatura: Pipeková, J. (ed.). *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno : Paido, 2006. ISBN 80-7315-120-0